VERSLAG VAN UITGEOEFENDE ACTIVITEITEN – 2025
& ACTUEEL BELEIDSPLAN

Bestuur
Stichting Filter is opgericht op 5 februari 2015 in Utrecht, ten overstaan van notaris Mr. Nick van Buitenen. Het bestuur van de stichting werkt op pro-deobasis en bestaat uit vijf leden. Voorzitter per 1 mei 2021 is Ivo Smits, geboren te Amsterdam op 15 mei 1965. Secretaris is Ton Naaijkens, geboren te Tilburg op 28 april 1953. Penningmeester is Caroline Meijer, geboren te 's-Gravenhage op 20 mei 1962. De overige bestuursleden zijn Jacqueline Bel, geboren te 's-Gravenhage op 10 maart 1958 en Marcel van den Boogert, geboren te Amsterdam op 18 oktober 1960.

Doelstelling en actueel beleid
De Stichting Filter heeft geen winstoogmerk en is er in het bijzonder ter bevordering van het denken over het vertalen, de vertaling en de vertaler (in eerste instantie met betrekking tot het Nederlandse taalgebied en het Nederlands in het buitenland), ter verspreiding van een breed scala aan denkbeelden over vertalen, en ter bevordering van contacten tussen vertalers en denkers over vertalen. Zij doet dit door de volgende activiteiten: 1) de inhoudelijke realisatie van het papieren tijdschrift *Filter*, 2) het beheren en vullen van het online tijdschrift *Webfilter* alsmede het openbaar toegankelijk stellen van oudere bijdragen aan *Filter* op de website van dit tijdschrift en 3) door het beheren en uitreiken van twee jaarlijkse vertaalprijzen.

Toelichting activiteiten

1) De inhoudelijke realisatie van het papieren tijdschrift:

   Filter, tijdschrift over vertalen is opgericht in 1994, heeft ongeveer 425 betalende abonnees en verschijnt in meerdere afleveringen per jaar – aanvankelijk bij jaar bij uitgeverij Coutinho te Bussum, vervolgens tot eind 2020 bij Uitgeverij Vantilt te Nijmegen, dan per 1 januari 2021 bij AFdH Uitgevers te Enschede/Doetinchem en vanaf 1 januari 2023 bij uitgeverij m10boeken te Doetinchem. Vanaf 2025 verschijnt *Filter* tweemaal per jaar.

   Het tijdschrift kent een onafhankelijk opererende redactie, bestaande uit vertalers, vertaalwetenschappers en andere deskundigen, die verantwoordelijk is voor de inhoud. Zij zoekt auteurs aan, begeleidt deze en schrijft zelf bijdragen. De uitgever is verantwoordelijk voor het tijdschrift als fysiek product – de vormgeving, productie en tijdige verzending van het tijdschrift – en financiert dit uit abonnementsgelden en losse verkoop; de uitgever draagt zorg voor de inning van abonnementsgelden en abonnementenadministratie. Per 1 januari 2021 verschijnt *Filter* in boekvorm (ISSN 0929-9394; ISBN 9789493332928 [= nr. 32:1]).

2) Het beheren en vullen van een website:

De website tijdschrift-filter.nl biedt plaats aan een digitaal tijdschrift – *Webfilter* (ISSN 2352-0876) – dat wekelijks columns, dossiers rond een thema en recensies van relevante publicaties publiceert. Voorts is er een nieuwsrubriek en fungeert de website als het archief van de verschenen jaargangen van het papieren tijdschrift; sinds 2021 wordt onder de noemer Vintage Filter regelmatig gewezen op *highlights* uit het archief. De webredactie bestond in 2025 uit twee leden.

Sinds 2024 zijn oude afleveringen van *Filter* (de twee meest recente jaargangen uitgezonderd) ook gepubliceerd en gearchiveerd op de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (https://www.dbnl.org/titels/titel.php?id=_fil005filt01)

3) Het beheren en uitreiken van twee jaarlijkse vertaalprijzen:

De reguliere Filter Vertaalprijs wordt sinds enkele jaren gesteund door de GAU (Groep Algemene Uitgevers) die daarvoor € 10.000 ter beschikking stelt. De sinds 2023 uitgereikte Filter Vertaalprijs voor kinder- en jeugdboeken wordt gesteund de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse boek (CPNB), eveneens voor een bedrag van € 10.000. De prijzen worden sinds 2012 uitgereikt in nauwe samenwerking met het ILFU (International Literature Festival Utrecht, ondergebracht onder Stichting Het Literatuurhuis Utrecht). ILFU speelt een substantiële rol in de organisatie van de jurering en in de publiciteit. Het juryproces en de uitreiking worden financieel mede ondersteund door het Lira Fonds en de GAU.

De jury's bestaan doorgaans uit vijf leden, ondersteund door een secretaris (www.tijdschrift- filter.nl/filter-vertaalprijs.aspx). De prijzen kennen statuten waarin het doel van de prijzen en de rol van de Stichting Filter zijn vastgelegd (www.tijdschrift-filter.nl/filter- vertaalprijs/2007/statuut-filter-vertaalprijs.aspx; https://www.tijdschrift-filter.nl/filter-vertaalprijzen/2023/statuut-fvp-kinder-jeugdboeken/). Zij worden door een onafhankelijke jury toegekend aan de meest bijzondere vertaling van het afgelopen jaar in het desbetreffende domein (algemeen resp. kinder- en jeugdboeken).

Activiteiten 2025

1. Er verschenen in 2025 twee uitgaven van het papieren tijdschrift met in totaal 40 oorspronkelijke bijdragen van zo'n 34 verschillende makers (vertalers, auteurs, essayisten).

2. De jaargang omvatte de volgende twee uitgaven:

    - *De laatste vertaler* (= 32:1) – 20 artikelen, onderverdeeld in drie afdelingen: 1. De laatste vertaler, 2. Het vertaaljaar 2024 en 3. En voorts. De bijdragende auteurs waren: Anneke Brassinga, Arnon Grunberg, Erik Lindner, Barber van de Pol, Melani Reumers, Désirée Schyns, Wil Boesten, Henri Bloemen, Daan Stoffelsen, Sabine Verhulst, Laurine Verweijen, Mirjam de Veth, Willem G. Weststeijn, Eva Wissenburg, David Omar Cohen, Cees Koster, Onno Kosters, Bram Lambrecht, Francis Mus & Ton Naaijkens.

- *De uitbundige vertaler* (= 32:2) – 20 artikelen, onderverdeeld in vier afdelingen: 1. De juryrapporten van de Filter Vertaalprijzen 2025, 2. Verliefd zigzaggen [over tweetaligheid en vertalen], 3. De uitbundige vertaler, en 4. En voorts. De bijdragende auteurs waren Anne Weber, Jos Vos, Daan Stoffelsen, Fleur Speet, Ramon Selles, Désirée Schyns, Staša Pavlović, Ton Naaijkens, Jip Lemmens, Christiane Kuby, Hans Kloos, Henri Jacobs, Robbert-Jan Henkes, Alicja Gescinska, Anne Folkertsma, Anna Eble, Michelle van Dijk, Nikki Dekker, Kiki Coumans, David Omar Cohen & Henri Bloemen.

3. *De laatste vertaler* werd gepresenteerd op een jaarlijkse studiedag van de VertalersVakschool (12 april 2025 in De Vereeniging te Utrecht). *De uitbundige vertaler* werd gedoopt en gepresenteerd op de avond van de uitreiking van de Filter Vertaalprijzen (International Translation Day, 30 september 2025, ILFU-festival, Openbare Bibliotheek Neude, Utrecht).
4. In *Webfilter* verschenen tweewekelijks op vrijdag 22 oorspronkelijke columns, een in memoriam voor Mirjam de Veth, drie recensies en een aantal nieuwsberichten in de rubriek Actueel (www.tijdschrift-filter.nl). Op de andere vrijdagen was *Webfilter* steeds aanwezig met de rubriek 'Vintage Filter' waarin verwezen werd naar (weer actuele) stukken verschenen sinds de oprichting in 1994.
5. Stichting Filter startte in 2024 in samenwerking met uitgeverij m10boeken een reeks poëzievertalingen 'die toonaangevende anderstalige bundels toegankelijk maakt voor het Nederlandse publiek'. Het eerste deel in de reeks was *Alle omhelzingen* van de Oostenrijkse auteur Friederike Mayröcker, vertaald door Ton Naaijkens. Intussen verschenen twee andere delen: Maricela Guerreo, *De droom van elke cel*, vertaald en van een nawoord voorzien door Lisa Thunnissen; en Anastasia Gavrilovici, *De kalmeringsindustrie voor volwassenen*, vertaald en van een nawoord voorzien door Charlotte van Rooden. De redactie van de reeks is mede in handen van *Filter*-redacteuren en sluit aan bij het streven meer belangstelling te kweken voor vertalers en vertalen,
6. Op de eigen website is het papieren archief digitaal ontsloten t/m jaargang 28 en omvat inmiddels meer dan 1500 bijdragen; verdere ontsluiting vereist extra middelen, die op dit moment niet voorhanden zijn. Intussen worden de artikelen van *Filter* succesvol openbaargemaakt op dbnl.nl, zij het met een vertraging van tien jaar.
7. De *Filter Vertaalprijzen 2025* werden uitgereikt in samenwerking met het ILFU tijdens hun festival, en wel op 30 september 2025. Winnaars waren Annelies de hertogh en Els de Roon Hertoge voor *Stalingrad* van Vasili Grossman (uitgeverij Balans) en Henrieke Herber voor *De woordredders* van Enrico Galiano (uitgeverij Luitingh Sijthoff). Zie voor de juryrapporten *De uitbundige vertaler* (32:2 en: https://tijdschrift-filter.nl/filter-vertaalprijzen/2025/juryrapport-filter-vertaalprijs-2025/; https://tijdschrift-filter.nl/filter-vertaalprijzen/2025/juryrapport-filter-vertaalprijs-voor-kinder-en-jeugdboeken-2025/).
8. Op de activiteiten van *Filter* en de Stichting Filter werd geattendeerd via de sociale media Facebook en LinkedIn.
9. De redactie van *Filter* bestond in 2025 uit Cees Koster, Christiane Kuby, Ton Naaijkens, Désirée Schyns, Elies Smeyers, Jeske van der Velden en Eva Wissenburg. De eindredactie was in handen van Caroline Meijer.

Fondsenwerving
Stichting Filter is een non-profit organisatie die subsidie ontvangt van het Nederlands Letterenfonds; in 2024 werd een vierjarige subsidie verkregen voor de jaren 2025-2028. Het prijzengeld van de Filter Vertaalprijs 2025 (€ 10.000) werd ter beschikking gesteld door de Groep Algemene Uitgevers (GAU). De GAU blijft de prijs steunen, ook na 2025. Daarnaast steunt de GAU de prijs door mede een bescheiden juryvergoeding te bekostigen. De Filter Vertaalprijs voor kinder- en jeugdboeken 2025, eveneens € 10.000, werd gesponsord door de CPNB. Voor de uitreikingen wordt de stichting gesteund door Stichting Lira Fonds; in 2025 financierde het Lira Fonds bovendien de vergoeding aan de juryleden van de Filter Vertaalprijs voor kinder- en jeugdboeken voor zover deze auteur en/of vertaler waren. Het ILFU verzorgt de logistiek van het juryproces en de uitreikingen en heeft een groot aandeel in de promotie van de prijzen; in 2025 vonden de uitreikingen plaats op 30 september in de Openbare Bibliotheek aan het Neude in Utrecht.

Sinds 1 januari 2016 is de stichting door de Belastingdienst aangewezen als algemeen nut beogende instelling (ANBI) en ook als culturele ANBI. Met enige regelmaat wordt onder abonnees en websitebezoekers geworven naar ‘vrienden en begunstigers van Filter’.

Beheer van fondsen
Stichting Filter heeft een bescheiden vermogen uit schenkingen. De stichting heeft geen bezittingen en wordt bestuurd op pro-deobasis. Zij streeft ernaar constant over voldoende liquide middelen te beschikken voor haar activiteiten en om de auteurs en vertalers wier werk zij verspreidt een redelijke vergoeding te kunnen bieden (afgestemd op richtlijnen van de Auteursbond en het Nederlands Letterenfonds). Hiertoe ontvangt zij subsidies en giften. Het dagelijks beheer is in handen van mevrouw C.F. Meijer, penningmeester.

Besteding van fondsen
Auteurs ontvangen een honorarium voor hun bijdragen in het papieren tijdschrift *Filter* en in *Webfilter* tenzij anders overeengekomen. De redactieleden van het papieren tijdschrift ontvingen in 2025 voor het eerst een geringe vergoeding voor hun redactiewerk; hun eventuele reiskosten en incidentele boekenaanschaf werden altijd al vergoed. De eindredacteur van het papieren tijdschrift ontvangt een vaste vergoeding per nummer. De dienstdoende webredacteur ontvangt een vaste vergoeding per maand voor het beheer van de website en voor de eindredactie van daarop verschijnende bijdragen en incidenteel voor de eindredactie van onregelmatig verschijnende dossiers.
De winnaars van de Filter Vertaalprijzen ontvangen een prijzengeld dat gelijk is aan het daartoe door derden ter beschikking gestelde bedrag. De juryleden van de Filter Vertaalprijzen ontvangen een reiskostenvergoeding; in 2025 kon bovendien dankzij de ondersteuning door de GAU en het Lira Fonds en met eigen geld van de Stichting een vacatievergoeding van € 500 per jurylid worden uitbetaald. Voorts zijn er overzienbare administratieve kosten en technische kosten.

Beleidsvoornemens 2025-2028
Stichting Filter heeft in 2024 met succes meegedongen naar de steun die het Nederlands Letterenfonds verleent aan literaire tijdschriften. Daardoor kan zij tot 2029 het papieren tijdschrift samenstellen en de auteurs en vertalers uitbetalen. Uitgeverij m10boeken blijft

Filter uitgeven. Ook in de periode 2025-2028 wil *Filter* de plaats zijn waar gediscussieerd wordt over vertalen en vertalingen, waar nieuwe stemmen gehoord worden, waar ingespeeld wordt op de actualiteit. Het wil het voortouw blijven nemen en de in de loop der jaren ontwikkelde, sterk gevarieerde formule handhaven en verder uitbouwen: wijzen op belangrijke vertalingen in binnen- en buitenland (met name voor Nederlandstalige literatuur in de geglobaliseerde wereld), plaats inruimen voor zeer verschillende thema's met een open oog voor wat jonge, minder jonge en andersdenkende vertalers belangrijk vinden, alle aandacht geven aan de kwaliteit van het schrijven, een kritisch en onafhankelijk forum zijn voor alles wat vertalen vermag.

Het tijdschrift *Filter* richt zich in 2025-2028 op aantrekkelijk vormgegeven, halfjaarlijkse fysieke uitgaven vol verhalen en essays rond en over vertalen, digitaal vergezeld van een website met een om de week te verschijnen prikkelende column of kritiek. De papieren uitgaven worden gepresenteerd tijdens twee jaarlijks terugkerende evenementen: een Filter-talk in het voorjaar rond het jaarlijkse overzicht van 'vertaalgebeurtenissen' (verschenen vertalingen, ontwikkelingen in het vak, interessante projecten en evenementen) en in de herfst bij de uitreiking van de twee Filter Vertaalprijzen. De komende jaren zullen gericht zijn op drie speerpunten: balans (tussen de verschillende onderdelen – tijdschrift, prijzen en evenementen – en uitingsvormen – papier en digitaal), community (het diversifiëren en versterken van onze community van makers, en het engageren en bereiken van trouwe en nieuwe lezers) en continuïteit (toekomstbestendigheid en veerkracht).

Filter zal tweemaal per jaar in boekvorm verschijnen en in opmaak en aantal illustraties verschillen van voorgaande jaargangen. De bedoeling is om de zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van het tijdschrift te vergroten; *Filter* moet thema's bieden die herkend worden door een breder publiek van lezers en vertalers. Sinds 2025 is Filter veel beter verkrijgbaar in de boekhandel – en met succes: ca. 100 losse nummers verkocht in de boekhandel. De subsidie werd verkregen met een aanvraag onder het motto 'Filter: juist nu!' Aan de basis van de aanvraag stond de volgende argumentatie:

Jaargang 2025
In 2025 verscheen het eerste nummer onder de titel *De laatste vertaler*, uitgebreid met stukken over het afgelopen vertaaljaar. Dit nummer werd in de boekhandels inderdaad als 'boek' gesignaleerd en werd veel meer dan anders los verkocht. Het nummer werd gepresenteerd op een klein symposium, georganiseerd in samenwerking met de VertalersVakschool.
Het herfstnummer *De uitbundige vertaler* was direct gekoppeld aan de uitreiking van de Filter vertaalprijzen en bevatte de nominaties en het juryrapport daarvan. Het effect van de vernieuwing is zichtbaar: *Filter* ligt vaker op de tafels in de diverse boekhandels, die meer dan in voorafgaande jaren losse nummers bestellen. De jaargang leidde in 2026 tot een vierluik, waarvan *Aandachtoases* (33:1) en *Van de liefde voor vertalingen* (33:2) deel uitmaakten. Vooral 33:1, wederom gepresenteerd op een symposium van de VertalersVakschool, kreeg veel aandacht en werd ook goed los verkocht. *Filter* zal doorgaan op deze meer thematische lijn, maar anders dan in dit vierluik – grofweg bestaande uit viermaal bijna twintig nieuwe en originele essays – wordt meer gedacht richting themanummers waarin een of twee auteurs/vertalers hun werk presenteren (denk aan aantrekkelijke essayisten op het gebied van het vertalen en het denken erover).

Utrecht, 29 oktober 2026